

УДК 338.001.36

Залознова Ю.С.

доктор економічних наук,
 провідний науковий співробітник
 Інституту економіки промисловості
 Національної академії наук України

СОЦІОЕКОНОМІКА ЯК ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ

SOCIO-ECONOMICS AS AN INNOVATIVE MODEL OF MANAGEMENT OF PUBLIC SYSTEMS

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовується потреба у формуванні і розвитку соціоекономічних досліджень в Україні, які здатні запропонувати новітні моделі ефективного управління суспільними, соціальними і економічними системами. Автор розкриває стан і напрями забезпечення соціоекономічного розвитку країни в умовах глобальних викликів.

Ключові слова: соціоекономіка, глобальні виклики, національні виклики, управління, суспільні системи, міждисциплінарний підхід, системна криза.

АННОТАЦИЯ

В статье обосновывается необходимость в формировании и развитии социо-экономических исследований в Украине, которые способны предложить новейшие модели эффективного управления общественными, социальными и экономическими системами. Автор раскрывает состояние и направления обеспечения социоэкономического развития страны в условиях глобальных вызовов.

Ключевые слова: социоэкономика, глобальные вызовы, национальные вызовы, управление, общественные системы, междисциплинарный подход, системный кризис.

ANNOTATION

The article substantiates the necessity for the formation and development of socio-economic researches in Ukraine, which are able to offer the newest models of effective management of public, social and economic systems. The author reveals the status and trends of the socio-economic development of the country in the context of global challenges.

Keywords: socio-economics, global challenges, national challenges, management, social systems, interdisciplinary approach, systemic crisis.

Актуальність. Зростаюча нестабільність сучасного світу обумовлюється кардинальними зрушеннями світового порядку, коли кризові явища і процеси стали задавати формат соціоекономічних перетворень, а на порядок денний виноситься питання виживання людства. Такий стан диктує особливі вимоги до вибору механізмів ефективного управління суспільними, соціальними і економічними системами, державами, регіонами для забезпечення глобальної, національної, соціальної, економічної безпеки. У цьому плані традиційна економічна наука опинилася в кризовому стані – не надаючи відповіді на запити сьогодення щодо пошуку шляхів та механізмів подолання кризи. Особливо гострий виклик кидає сучасність Україні, яка перебуває в ситуації воєнної агресії, геополітичної небезпеки, цивілізаційної «розірваності», зміни вектору національного господарського розвитку.

Постановка проблеми. Використання традиційних підходів для надання гідних відповідей на внутрішні та зовнішні виклики не вирішує проблему – адже вони не спрацьовують в повній мірі, тому актуалізується потреба у пошуку і застосуванні інших, більш прийнятних, які ґрунтуються на нових парадигмальних підставах розуміння суспільних процесів, перетворень в економічній і соціальній сферах. До таких новітніх підходів належить соціоекономічний, застосування якого в управлінні соціально-економічними процесами в Україні є затребуваним, але нереалізованим.

Чітко обґрунтовує необхідність зміни не просто напрямів економічних досліджень, а і самих засад економічної теорії для реалізації можливостей надання адекватних відповідей на кризові виклики А.М. Колот – «метою, критеріями розвитку слід вважати не «матерію», а «дух», не «тонни», «метри», «кілометри», а людину, її соціальне буття... ми лише доростаємо до розуміння ролі позаекономічного в економічному розвитку. Увійшовши у нове тисячоліття, соціум не лише поміняв календарі, перевів стрілки, замінив часові атрибути, а головне, він (соціум) вступив у нову епоху, в якій на очах змінюється все. У суспільстві має місце перманентне економічне зростання, але немає належного розвитку – морально-духовного, соціокультурного; розвитку можливостей; розвитку людини в плані самореалізації тощо» [17, с. 7-26].

Отже, на вирішення означеної гносеологічної і методологічної проблеми формується і розвивається соціоекономічний підхід, який започатковує молода наука соціоекономіка, що виникла завдяки дослідженням американських учених під керівництвом А. Етціоні і поступово освоюється науковою елітою пострадянських країн, у тому числі і українською. Народження і формування молоді науки пов'язано перш за все з всесвітньо-історичними перетвореннями, викликаними масштабним переходом від природничо-історичного до соціокультурного типу розвитку людства, з формуванням інформаційно-мережевої економіки, яка змінює сутність не тільки соціально-економічних, а й суспільних відносин.

Соціокультурний тип розвитку, що ґрунтується на міждисциплінарності, починає визначати та домінувати над економічними процесами, визначаючи формат розвитку країн, територіальних спільнот, людства в цілому. Такий підхід презентує нову філософію розуміння природи, тенденцій, домінант розвитку нової економіки, сучасного суспільства і людини, що дозволяє надати своєчасні та адекватні відповіді на актуальні проблеми сьогодення – на економічні, управлінські, соціальні запити.

Проблема використання знань і наукових технологій – це також проблема людини з її цінностями і мотивами щодо такого використання. Нові знання мають служити людям, а не посилювати загрози та завдавати шкоди людині. Тому актуалізується пізнання природи не просто економіки знань, а природи постматеріалістичної економіки – етичної, моральної, духовної економіки. Моральні й етичні цінності все ж таки не є об'єктом досліджень традиційної економічної науки, а без них сьогодні не можна говорити про ефективність використання знань і освіти. Це означає, що в методологічний інструментарій дослідження соціально-економічних процесів необхідно вносити значні зміни, виходячи з розуміння більш повної та глибинної природи людини як суб'єкта господарського розвитку. На цей момент вказує все більше дослідників-економістів, бо приходить розуміння того, що традиційного біосоціального підходу вже недостатньо, а на перший план виходять духовно-моральні цінності та мотиви.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що предметом соціоекономічних досліджень виступають економічні аспекти відтворення соціуму на макро-, мезо-, мікрорівнях соціальної реальності, а також соціальні аспекти відтворення економіки; їх взаємозв'язок і взаємозумовленість; вимірювання цих взаємозв'язків і взаємообумовленостей на основі оцінки співвідношення витрат і результатів (наслідків) діяльності акторів різних рівнів. Сутнісні характеристики соціоекономіки містяться у наукових дослідженнях зарубіжних учених [1, с. 960-980]. Вони виходять із двох базових постулатів економічних досліджень. По-перше, економіка не є замкненою на собі системою, вона занурена в суспільство, його культуру, систему власних відносин тощо. Систему господарювання вони наділяють певною автономністю і власною логікою розвитку, хоча така система органічно вбудована в загальну систему суспільних відносин і багато в чому визначається якісними параметрами самої людини, базовим типом особистості, що домінує в тій чи іншій країні. По-друге, зарубіжні прихильники соціоекономіки вважають, що на сучасному етапі людський фактор стає головним джерелом економічного зростання та

розвитку, вирішальною умовою підвищення конкурентоспроможності як окремих фірм, так і цілих держав.

Серед країн пострадянського простору найбільшу зацікавленість у пізнанні теоретико-методологічних та науково-практичних засад соціоекономіки виявили представники російської науки та освіти. Прихильниками, фундаторами та ініціаторами наукових досліджень, популяризації переваг застосування принципів соціоекономіки, розробниками навчальних посібників, а також управлінцями, які використовують знання із соціоекономіки в практиці державного та регіонального управління, є М. Шабанова [28], Т. Заславська [27], В. Сухих, П. Блусь [26], Є. Аніміцу [6], Ф. Бородкін [8, с. 141-154], С. Сурков [25, с. 145-151], та ін. Серед українських вчених методологічні та прикладні аспекти соціоекономічного підходу висвітлюють у своїх роботах українські науковці: Е. Лібанова [5, с. 5-22], А. Колот [18, с. 5-15], О. Новікова [20, с. 5-15], О. Грیشнова [10, с. 38-48], В. Антонюк [7, с. 100-111], М. Дейч [11], Л. Шамілева [29, с. 63-72], О. Панькова [22, с. 155-162], Л. Логачова [19, с. 236-247], О. Зухба [15, с. 120-130], Л. Бухаріна [9] та ін.

Сьогодні відбувається формування нової матриці цивілізаційних викликів, докорінно змінюється тренд світового господарського розвитку, розгортаються процеси глобальних ціннісних змін світоглядного характеру, природу яких слабо досліджено й усвідомлено. Соціоекономічні дослідження з позицій постнеокласичної науки зорієнтовані на розуміння сучасних цивілізаційних змін переходом до четвертої наукової революції, в основі якої – парадигма цілісності. Її сутнісною ознакою виступають цілісність світобудови, біосфери та ноосфери, суспільства і людини, природи і людства, діалог культур, що утворюють надскладні системи, здатні до самоорганізації, саморозвитку, культурної конвергенції. Ці питання предметно досліджуються харківською науковою школою економістів-методологів – Г. Задорожним, О. Давидовим, О. Колінко [12, с. 49-62; 13; 16] та ін. Зв'язок між культурою і економічним розвитком активно досліджують відомі вчені-соціологи¹ – М. Шульга, Ю. Саєнко, Є. Головаха, А. Ручка, М. Наумова, А. Арсенко, Є. Суїменко, Т. Петрушина та ін.

Аналіз змісту наукових напрацювань вітчизняних вчених в галузі соціоекономічних досліджень доводить найбільшу визнаність і застосовність ними методологічних засад теорій Р. Інґелгарта і К. Вільцеля [2, с. 551-567; 3, с. 33-41], Г. Клагеса [4, с. 287], які адаптовані до українських реалій і дозволяють дослідити духовно-ціннісні засади та настанови українського населення в системі міжнародних порівнянь. За роки незалежності України найбільш комплексні роботи з соціоекономічних проблем були представлені у збірниках наукових

¹ Наукові видання Інституту соціології НАН України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php

праць «Соціоекономіка» (Інститут економіки промисловості НАН України) [23; 24], у періодичному науковому журналі «Соціальна економіка» (Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна). Саме ці видання закріпили становлення нового наукового напрямку «Соціоекономіка» в Україні завдяки попереднім розробкам вітчизняних фахівців із соціальної економіки та врахуванню методологічних засад нової міждисциплінарної науки, яку започаткували зарубіжні вчені.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на певні наукові напрацювання в галузі соціоекономіки, цей напрям потребує подальшого розвитку і застосування в Україні. Обумовлено це наявністю значної кількості нерозв'язаних накопичених і новітніх соціально-економічних проблем і зростаючою потребою у застосуванні нових нетрадиційних шляхів виходу із кризового стану.

Мета статті – дослідити проблеми становлення соціоекономічних досліджень в Україні і визначити напрями їх забезпечення

З методологічної точки зору, соціоекономіка перебуває у стадії становлення і пошуку свого концептуального ядра, що потребує осмислення двосторонніх зв'язків між економічними і соціальними процесами відтворення господарських систем самих різних рівнів і типів (від підприємства, домогосподарства до національної господарської системи в цілому). Фокус уваги має зосереджуватися на сутнісній природі соціоекономічних досліджень, які спрямовані на розкриття місця і ролі у господарському житті культурних духовно-ціннісних, статусно-мережових, владних та інших соціальних ресурсів. Незважаючи на те, що соціоекономіка є затребуваною і знаходить своє застосування переважно у розвинених країнах, де є для реалізації її принципів відповідні умови і можливості, її інноваційні підходи дозволяють виявити і знайти шляхи надання адекватних відповідей на виклики часу як для стабільних високорозвинених соціально-економічних систем, так і для тих, які перебувають на стадії змін і нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Соціоекономічний підхід дозволяє акторам різних рівнів (і перш за все особам, які приймають управлінські рішення) виявити невикористані резерви, скоригувати свої стратегії та направити обмежені ресурси (економічні й соціальні) у більш ефективне русло. Саме соціоекономіка зорієнтована на механізми вироблення ефективних управлінських рішень і вже на цій основі сприяє більш ефективному використанню обмеження економічних і соціальних ресурсів, їх взаємному посиленню, що є особливо актуальним для нашої країни. Завдяки міждисциплінарності соціоекономічних досліджень при їх застосуванні знаходяться нові рішення щодо подолання глобальних і національних криз. Незважаючи на слабку розвиненість приклад-

них аспектів соціоекономічного розвитку, у вітчизняних науковців є певні здобутки щодо визначення механізмів її запровадження через наукове, інформаційне, кадрове та інституційне забезпечення. Науковці наполегливо працюють над подальшим розвитком соціоекономіки в Україні особливо в частині розробки та застосування її теоретико-прикладних засад та освітній та управлінській сфері нашої країни зростають.

В умовах кризової нестабільності і збройного конфлікту в Україні загострюється потреба в терміновому осмисленні сутності суспільно-політичних, соціально-економічних процесів в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Оскільки динамічні процеси українського соціуму були викликані певними протиріччями економічного та соціального розвитку, які спричинили громадянську активність населення країни, то необхідно оцінювати несприятливий стан під кутом зору безпосередніх взаємовпливів суспільних і господарських процесів з позицій їх взаємовідтворення, тісних взаємозв'язків між економічними, соціальними, суспільно-політичними інститутами. У цьому контексті значно зростає потреба в новому методологічному світоглядному переосмисленні сучасних процесів і явищ, актуалізується необхідність використання наукових міждисциплінарних підходів, здатних синтезувати дослідження вчених різних галузей науки – політологів, політтехнологів, економістів, соціологів, психологів, юристів, філософів, істориків та ін. Таке розуміння необхідності застосування міждисциплінарних підходів до розв'язання проблеми фундаментальної науки виникло не спонтанно, воно визначилось у стратегічних настановах президії Національної академії наук України щодо формування бюджетних науково-дослідних тем, при проведенні наукових досліджень, упровадженні за ними наукових результатів. Актуальність дослідження і розвитку соціоекономіки в Україні обумовлена зовнішніми потребами прогресивного розвитку людської цивілізації та людського потенціалу країни зокрема, а також позитивним досвідом її практичного застосування в системі управління в розвинених країнах, а також необхідністю застосування нетрадиційних підходів до прискореного виходу України із системної кризи. Застосування принципів соціоекономіки, міждисциплінарного підходу до комплексної оцінки соціально-економічних процесів в Україні з одночасним визначенням чинників впливу соціального, правового, психологічного, філософського характеру дозволить визначити необхідні умови для якісних перетворень у системі управління будь-якого рівня за рахунок вибору більш впливових важелів на досягнення бажаного стану економічного розвитку. Здобутки вітчизняних науковців у цій царині свідчать про процеси формування та становлення соціоекономіки як наукового напрямку досліджень.

Сутність соціоекономічного підходу полягає в тому, що сама людина – її знання і вміння, ініціативність та інноваційність, ставлення до праці та свого здоров'я – багато в чому забезпечують шанси економічного успіху і модернізації. Індивідуальний вибір людини в системі економічних відносин, на думку соціоекономістів, не є суто раціональним, він багато в чому залежить від емоцій, моральних обмежень, соціальних зобов'язань, очікувань, знань тощо. Ціннісні орієнтації економічних акторів, їх культурні й моральні норми обмежують спектр вибору як цілей, так і способів їх досягнення, тому класичний постулат про суто раціонально вигідні вибори людини в системі економічних відносин тут спростовується. Нині соціоекономічний напрям наукових досліджень втілюється переважно в роботах вітчизняних економістів, які використовують напрацювання сучасних науковців світового масштабу.

Становлення та розвиток соціоекономічних досліджень в Україні можна відстежити через наукові праці вітчизняних науковців [23], які репрезентують окремі напрями комплексного підходу до розв'язання нагальних потреб соціально-економічного розвитку на засадах міждисциплінарних підходів. Вітчизняні вчені розвивають теоретико-методологічні аспекти соціоекономічних досліджень, визначають особливості побудови відповідних моделей, обґрунтовують переваги міждисциплінарних підходів при виявленні проблем і шляхів їх вирішення в соціально орієнтованій економіці. Важливим напрямом на шляху до цивілізованого демократичного європейського суспільства й високорозвиненої соціально орієнтованої економіки визначається формування позитивного соціального капіталу, що є одним із чинників економічних та соціальних реформ. Обґрунтовується, що феномен довіри як важливий нематеріальний актив є підґрунтям та інструментом розвитку при формуванні й накопиченні соціального капіталу. Виходячи з розширеного трактування поняття «соціо», розглядаються соціальні складові людського розвитку, сучасні проблеми формування й використання людського капіталу, методичні підходи до оцінки трудового потенціалу країни та регіонів, а також сучасні тенденції трансформації освіти у глобальному середовищі. Інноваційність розвитку сучасного суспільства забезпечується завдяки досягненням багатьох галузей науки, новітнім управлінським і соціальним технологіям, стрімкій інформатизації та комп'ютеризації всіх сфер суспільно-політичного життя і підприємницької сфери. Розбудова інноваційного суспільства потребує пошуку нових ресурсів – інтелектуальних, соціокультурних, духовних. Ідеологія економічного детермінізму, а разом із нею і теорій, які ґрунтуються на матеріальному капіталі, сьогодні поступається місцем концепціям нематеріальних капіталів (людського, соціального, інтелектуального, символічного) як новим

ресурсам розвитку сучасного суспільства. У збірнику обґрунтовуються можливості залучення соціоекономіки для прискорення інноваційного розвитку й використання соціальних мереж як ресурсу розвитку інноваційних процесів в інформаційному суспільстві. Вчені Донеччини зосереджують увагу на сполученні економічних та неекономічних чинників при дослідженні проблем соціальної сфери й соціального управління, що знайшло відображення у висвітленні соціоекономічної ролі домогосподарств сучасного суспільства, визначенні соціально-економічних чинників формування стану здоров'я населення України, розкритті соціоекономічних аспектів вирішення проблем житлово-комунальної сфери. Розбудова громадянського суспільства, формування організаційної моделі взаємодії органів місцевої влади та об'єднань громадян чи не найбільшою мірою потребують урахування всієї сукупності факторів, які справляють позитивний (чи, навпаки, негативний) вплив на процес соціального відтворення громади й утвердження дійсно демократичних форм народовладдя. Разом з аргументами щодо позитивного сприйняття наукового напрямку із соціоекономіки вітчизняні науковці пропонують альтернативний підхід до її становлення. Він містить певні застереження щодо напрямів її розвитку, які стосуються визнання та реалізації соціальної функції економіки за умов застосування морального критерію. Невраховування цього, на думку Г.В. Задорожного, залишить економізм із його орієнтацією на прибуток як головну мету економічної системи, де людина навечно має стати засобом виробництва прибутку. Задоволення нагальних потреб у становленні та розвитку соціоекономіки в Україні вимагає створення комплексу передумов, які сприятимуть її становленню та реалізації через відповідні механізми реалізації.

Найбільш системно і комплексно наукове забезпечення соціоекономічних досліджень в Україні представлено О.Ф. Новіковою у науковому збірнику «Соціоекономіка» 2009 р. [21, с. 2-16]. Наукове забезпечення цих процесів повинно передбачити:

- визнання необхідності проведення наукових досліджень, спрямованих на вивчення міжнародного досвіду з використанням і запровадженням методів соціоекономіки у практику управління;

- формування та реалізацію соціальних замовлень державних, приватних, благодійних фондів на здійснення наукових досліджень, спрямованих на позитивне сприйняття суспільством проведення економічних, адміністративних та соціальних реформ;

- розробку науковцями на конкурсних засадах цільових програм подолання тінізації економіки, тіньових відносин у трудовій, освітній, медичній сферах із розробкою рекомендацій, спрямованих на подолання визначених негативних явищ; пріоритетне фінансу-

вання наукових досліджень і впровадження їх у практику управління із проблем формування в населення України демократичного світогляду: неухильне дотримання правових норм, законів, реалізацію прав та свобод, ініціацію трудової, інноваційної, підприємницької та громадянської активності, культивування рис патріотизму тощо;

– визначення пріоритетних напрямів удосконалення суспільних відносин, розробку і реалізацію заходів щодо підвищення рівня довіри до влади громадян, проведення референдумів, громадських слухань, опитувань громадської думки;

– формування та реалізацію теоретико-методологічних та науково-практичних засад досягнення правової поведінки в усіх сферах життєдіяльності людини, культивування громадського засудження неправової поведінки в політичній, трудовій, економічній, соціальній, інноваційній та інших сферах;

– створення солідарних умов для подолання бідності серед економічно активного населення, для розвитку середнього класу з використанням демократичних механізмів суспільного розвитку;

– надання грантів, які визначають умови здійснення наукових досліджень на потреби розвитку соціоекономіки в Україні. Інституційне забезпечення розвитку соціоекономіки потребує: створення наукової структурної інституції з проблем соціоекономіки в межах науково-дослідних інститутів системи Національної академії наук України;

– створення у структурі вищих навчальних закладів кафедр «Соціоекономіка», викладання дисципліни «Соціоекономіка»;

– налагодження співпраці між інституціями із соціоекономіки України й інших держав для ефективного використання досвіду у практиці управління;

– залучення потенціалу інституцій громадянського суспільства до використання надбань соціоекономіки у практиці управління в Україні.

Висновки. За сучасних умов в Україні реалізація таких напрямів дозволить задовольнити зростаючі потреби в розвитку соціоекономічних досліджень і використовувати їх потенціал у науковій, освітній, управлінській та інших сферах життєдіяльності соціуму.

Прагнення науковців до прогнозування оптимістичних сценаріїв розвитку країни у будь-яких скрутних ситуаціях обумовлює пошук інноваційних, нетрадиційних рішень, реалізація яких дає очікувані результати. Задля гідних відповідей на глобальні виклики необхідно мати власну геополітичну місію, бути творцем глобальних змін, а не лише реагувати на них, а головне – знайти гідне місце на міжнародній арені. Україна спроможна до цих перетворень. Досвід подолання національних викликів, що переживає країна, дає можливість усвідомити значущість духовно-культурного потенціалу,

зробити правильний вибір ціннісних орієнтацій, віднайти гармонійні засоби досягнення соціальної справедливості у сполученні з економічною ефективністю, що, у свою чергу, розкриє потенційні можливості української нації до згуртованості, довіри, любові та відповідальності. Є надія, що засвоєння та затвердження соціоекономічних засад розвитку суспільства забезпечать усвідомлення і реалізацію відповідей на глобальні та національні виклики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Alesina A. Fairness and Redistribution / A. Alesina, G.-M. Angeletos // *American Economic Review*. – 2005. – Vol. 95, № 4. – P. 960-980.
2. Inglehart R. Changing Mass Priorities. The Link between Modernization and Democracy / R. Inglehart, C. Welzel // *Perspectives on Politics*. – 2010. – Vol. 8. – No. 2. – P. 551-567.
3. Inglehart R. How Development Leads to Democracy: What We Know about Modernization Today / R. Inglehart, C. Welzel // *Foreign Affairs*. – 2009. – Vol. 8. – No. 2. – March/April. – P. 33-41.
4. Klages H. Traditionbruch als Herausforderung: Perspektiven der Wertewandelsgesellschaft / H. Klages. – Frankfurt a. M. : Campus Verlag, 1993. – 287 p.
5. Libanova E. Harmonization of Social and Economic Development and Aging. Which Approaches Work in Ukraine? / E.M. Libanova // *Демографія та соціальна економіка*. – 2012. – № 2. – P. 5-22.
6. Аниміца Е.Г., Сухих В.А. Пространственно-временная парадигма в социоекономике: региональный аспект. – Пермь : ПТУ, 2007.
7. Антонюк В.П. Соціально-економічні проблеми формування і використання трудового потенціалу Донецької області / В.П. Антонюк // *Соціоекономіка* : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2009. – С. 100-111.
8. Бородин Ф.М. Социоекономика. Статья 1. Путь к господству над хозяйством. // *Общественные науки и современность*. – 2006. – № 4. – С. 122-136. Бородин Ф.М. Социоекономика. Статья 2. После конца экономики. // *Общественные науки и современность*. – 2006. – № 5. – С. 141-154.
9. Бухаріна Л.М. Потенціал та ключові аспекти соціоекономіки як міждисциплінарної парадигми / Л.М. Бухаріна // *Актуальні проблеми економіки, обліку та менеджменту: міжнар. інтернет-конф.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://viem.edu.uakonfart.phpid=0159>.
10. Грішнова О.А. Соціальний капітал у системі економічних ресурсів / О.А. Грішнова, І.Ю. Кочума // *Соціоекономіка* : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2009. – С. 38-48.
11. Дейч М.Є. Напрями розвитку корпоративної соціальної відповідальності в контексті соціоекономічного підходу [Електронний ресурс] / М.Є. Дейч. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39829/14-Deich.pdf?sequence=1>.
12. Задорожний Г.В. О методологических основаниях познания и становления социальной экономики / Г.В. Задорожний // *Соціоекономіка* : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2009. – С. 49-62.
13. Задорожний Г.В. Духовно-культурні чинники соціоекономічної динаміки. Монографія молодих вчених / Під наук. ред. д. е. н., проф. Г.В. Задорожного, к. е. н., доц. О.І. Давидова. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 265 с.

14. Залознова Ю.С. Соціоекономічний розвиток України в контексті глобальних і національних викликів : монографія / Ю.С. Залознова ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2014. – 336.
15. Заславская Т. Социэкономика как актуальное основание междисциплинарной интеграции (О книге М.А. Шабановой «Социэкономика») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [economizdat.ru/stati-nashih-avtorov/t-zaslavskaia-sotsioekonomika-kak-aktualnoe-osnovanie-mezhdistsiplinarnoi-integratsii-o-knige-m-a-shabanovoi-sotsioekonomika].
16. Колінько О.Г. Духовно-творча діяльність людини, як основа сучасного господарського розвитку / О.Г. Колінько. – Х. : Видавництво ТОВ «Друкарня Мадрид», 2013. –182 с.
17. Колот А.М. Розвиток наук про працю та соціально-трудові відносини на засадах міждисциплінарності // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. пр. / [голова редкол. А.М. Колот] ; Київський нац. екон. у-т ім. Вадима Гетьмана. – К., 2014. – № 2(8). – С. 7-26.
18. Колот А.М. Соціальний і людський розвиток: стан, виклики, інституціональні засади / А.М. Колот // Регіональні проблеми людського та соціального розвитку : зб. доп. Між-нар. наук-практ. конф. (Донецьк, 4-5 листопада 2008 р.) ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2010. – С. 5-15.
19. Логачова Л.М. Соціоекономічні аспекти самоорганізації громадян в управлінні житловою власністю / Л.М. Логачова // Соціоекономіка : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2010. – С. 236-247.
20. Новікова О.Ф. Про можливості підвищення якості інформаційного забезпечення соціальної політики з використанням засад соціоекономіки / О.Ф. Новікова // Соціоекономіка : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2010. – С. 5-15.
21. Новікова О.Ф. Соціоекономіка: потреба становлення й розвитку в Україні // Соціоекономіка : зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т економіки пром-сті ; редкол.: Амоша О.І. (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2009. – С. 2-16.
22. Панькова О.В. Доверие как основа формирования и развития социального капитала / О.В. Панькова // Соціоекономіка : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2009. – С. 155-162.
23. Соціоекономіка : зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т економіки пром-сті ; редкол.: Амоша О.І. (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2009. – 232 с.
24. Соціоекономіка : зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т економіки пром-сті ; редкол.: Амоша О.І. (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2010. – 270 с.
25. Сурков С. Применение социомеханики для выработки экономических стратегий / С. Сурков // Экономические стратегии. – 2006. – № 4. – С. 145-151.
26. Сухих В.А., Блусь П.И. Методологические подходы к определению и измерению человеческого капитала в контексте социэкономии / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39819/04-Sukhikh.pdf?sequence=1>].
27. Шабанова М.А. Социэкономика (для экономистов, менеджеров, госслужащих) : учебное пособие / М.А. Шабанова. – Москва : Экономика, 2012. – 559 с.
28. Шамілева Л.Л. Особливості побудови соціоекономічних моделей на змішаному факторному просторі / Л.Л. Шамілева // Соціоекономіка : зб. наук. пр. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2009. – С. 63-72.